

Η ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 82

[1] Σ' αυτές τις ακρότητες έφτασε ο εμφύλιος πόλεμος και προκάλεσε μεγάλη εντύπωση, γιατί ήταν ο πρώτος που έγινε. Αργότερα μπορεί κανείς να πη ότι ολόκληρος ο Ελληνισμός συνταράχτηκε, γιατί παντού σημειώθηκαν εμφύλιοι σπαραγμοί. Οι δημοκρατικοί καλούσαν τους Αθηναίους να τους βοηθήσουν και οι ολιγαρχικοί τους Λακεδαιμονίους. Όσο διαρκούσε η ειρήνη δεν είχαν ούτε πρόφαση, αλλά ούτε την διάθεση να τους καλέσουν για βοήθεια. Με τον πόλεμο, όμως, καθεμιά από τις αντίπαλες πολιτικές παρατάξεις μπορούσε εύκολα να βρη ευκαιρία να προκαλέση εξωτερική επέμβαση για να καταστρέψη τους αντιπάλους της και να ενισχυθή η ίδια για ν' ανατρέψη το πολίτευμα. [2] Οι εμφύλιες συγκρούσεις έφεραν μεγάλες κι αμέτρητες συμφορές στις πολιτείες, συμφορές που γίνονται και θα γίνονται πάντα όσο δεν αλλάζει η φύση του ανθρώπου, συμφορές που μπορεί να είναι βαρύτερες ή ελαφρότερες κ' έχουν διαφορετική μορφή ανάλογα με τις περιστάσεις. Σε καιρό ειρήνης και όταν ευημερή ο κόσμος και οι πολιτείες, οι άνθρωποι είναι ήρεμοι γιατί δεν τους πιέζουν ανάγκες φοβερές. Αλλ' όταν έρθη ο πόλεμος που φέρνει στους ανθρώπους την καθημερινή στέρηση, γίνεται δάσκαλος της βίας κ' ερεθίζει τα πνεύματα του πλήθους σύμφωνα με τις καταστάσεις που δημιουργεί. [3] Ο εμφύλιος πόλεμος, λοιπόν, μεταδόθηκε από πολιτεία σε πολιτεία. Κι όσες πολιτείες έμειναν τελευταίες, έχοντας μάθει τι είχε γίνει αλλού, προσπαθούσαν να υπερβάλουν σ' επινοητικότητα, σε ύπουλα μέσα και σε ανήκουστες εκδικήσεις. [4] Για να δικαιολογούν τις πράξεις τους άλλαζαν ακόμα και την σημασία των λέξεων. Η παράλογη τόλμη θεωρήθηκε ανδρεία και αφοσίωση στο κόμμα, η προσωπική διστακτικότητα θεωρήθηκε δειλία που

Σχόλιο [Tr1]: ΣΥΝΕΠΕΙΣ ΕΜΦΥΛΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

Σχόλιο [Tr2]: πρωταίτιος συμφορών

Σχόλιο [Tr3]: διεϊσδυση «μεγάλων δυνάμεων» στα εσωτερικά μικρών πόλεων - κρατών

Σχόλιο [Tr4]: «καί επέπεσε πολλά και χαλεπά κατά στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνόμενα μὲν καὶ αἰεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ»

διαχρονική ιδέα

Σχόλιο [Tr5]: «ὁ δὲ πόλεμος βίαιος διδάσκαλος»

διαχρονική ιδέα

Σχόλιο [Tr6]: ΤΑ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ «ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΝΤΑΙ» ΣΕ ΘΕΤΙΚΑ

Σχόλιο [Tr7]: ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ «ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΝΤΑΙ» ΣΕ ΑΡΝΗΤΙΚΑ

κρύβεται πίσω από εύλογες προφάσεις και η **σωφροσύνη** προσωπίδα της ανανδρείας. Η **παραφορά** θεωρήθηκε ανδρική αρετή, ενώ η **τάση να εξετάζονται προσεκτικά όλες οι όψεις ενός ζητήματος** θεωρήθηκε πρόφαση για υπεκφυγή. [5] Όποιος ήταν **έξαλλος** γινόταν ακουστός, ενώ **όποιος έφερνε αντιρρήσεις** γινόταν ύποπτος. Όποιον **επινοούσε κανένα τέχνασμα** και πετύχαινε, τον θεωρούσαν σπουδαίο, κι όποιον υποψιαζόταν σύγκαира και **φάνερωνε τα σχέδια του αντιπάλου**, τον θεωρούσαν ακόμα πιο σπουδαίο. Ενώ **όποιος ήταν αρκετά προνοητικός**, ώστε να μην χρειαστούν τέτοια μέσα, θεωρούσαν ότι διαλύει το κόμμα και ότι είναι τρομοκρατημένος από την αντίπαλη παράταξη. Με μια λέξη, **όποιος πρόφτανε να κάνει κακό πριν από άλλον**, ήταν άξιος επαίνου, καθώς **κ' εκείνος που παρακινούσε στο κακό** όποιον δεν είχε σκεφτή να το κάνει. [6] **Αλλά** και η συγγένεια θεωρήθηκε χαλαρότερος δεσμός από την **κομματική αλληλεγγύη**, γιατί οι ομοϊδεάτες ήσαν έτοιμοι να επιχειρήσουν ό,τιδήποτε, χωρίς δισταγμό, και τούτο επειδή τα κόμματα **δεν σχηματίστηκαν για να επιδιώξουν κοινή ωφέλεια με νόμιμα μέσα**, αλλά, αντίθετα, για να ικανοποιήσουν την **πλεονεξία** τους **παρανομώντας**. Και η μεταξύ τους αλληλεγγύη βασιζόταν περισσότερο στην **συνενοχή τους** παρά στους όρκους τους στους θεούς. [7] Τις εύλογες προτάσεις των αντιπάλων τις δέχονταν με **υστεροβουλία** και **όχι με ειλικρίνεια** για να φυλαχτούν από ένα κακό αν οι άλλοι ήσαν πιο δυνατοί. Και προτιμούσαν να **εκδικηθούν** για κάποιο κακό αντί να προσπαθήσουν να μην το πάθουν. Όταν έκαναν όρκους για κάποια συμφιλίωση, τους κρατούσαν τόσο μόνο όσο δεν είχαν την δύναμη **να τους καταπατήσουν**, μη έχοντας να περιμένουν βοήθεια από αλλού. Αλλά μόλις παρουσιαζόταν ευκαιρία, εκείνοι που πρώτοι είχαν ξαναβρεί το θάρρος τους, αν έβλεπαν ότι οι αντίπαλοι τους ήσαν αφύλαχτοι, **τους χτυπούσαν κ' ένοιωθαν**

Σχόλιο [Tr8]:
ΚΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Σχόλιο [Tr9]: **ανομία**

Σχόλιο [Tr10]: **πλεονεξία**

Σχόλιο [Tr11]: **παρανομία**

Σχόλιο [Tr12]: **συνενοχή**

Σχόλιο [Tr13]: **υστεροβουλία**

Σχόλιο [Tr14]: **ανειλικρίνεια**

Σχόλιο [Tr15]: **εκδικητικότητα**

Σχόλιο [Tr16]: **επιτορκία**

μεγαλύτερη χαρά να τους βλάψουν εξαπατώντας τους, παρά χτυπώντας τους ανοιχτά. Θεωρούσαν ότι ο τρόπος αυτός όχι μόνο είναι πιο ασφαλής αλλά και βραβείο σε αγώνα δόλου. Γενικά είναι ευκολότερο να φαίνονται επιδέξιοι οι κακούργοι, παρά να θεωρούνται τίμιοι όσοι δεν είναι δόλιοι. Οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν να κάνουν το κακό και να θεωρούνται έξυπνοι, παρά να είναι καλοί και να τους λένε κουτούς. [8] Αιτία όλων αυτών ήταν η φιλαρχία που έχει ρίζα την πλεονεξία και την φιλοδοξία που έσπρωχναν τις φατρίες ν' αγωνίζονται με λύσσα. Οι αρχηγοί των κομμάτων, στις διάφορες πολιτείες, πρόβαλλαν ωραία συνθήματα. Ισότητα των πολιτών από την μια μεριά, σωφροσύνη της αριστοκρατικής διοίκησης από την άλλη. Προσποιούνταν έτσι ότι υπηρετούν την πολιτεία, ενώ πραγματικά ήθελαν να ικανοποιήσουν προσωπικά συμφέροντα και αγωνίζονταν με κάθε τρόπο να νικήσουν τους αντιπάλους τους. Τούτο τους οδηγούσε να κάνουν τα φοβερώτερα πράγματα επιδιώκοντας να εκδικηθούν τους αντιπάλους τους, όχι ως το σημείο που επιτρέπει η δικαιοσύνη ή το συμφέρον της πολιτείας, αλλά κάνοντας τις αγριότερες πράξεις, με μοναδικό κριτήριο την ικανοποίηση του κόμματος τους. Καταδίκάζαν άνομα τους αντιπάλους τους ή άρπαζαν βίαια την εξουσία, έτοιμοι να κορέσουν το μίσος τους. Καμιά από τις δύο παρατάξεις δεν είχε κανένα ηθικό φραγμό κ' εκτιμούσε περισσότερο όσους κατόρθωναν να κρύβουν κάτω από ωραία λόγια φοβερές πράξεις. Όσοι πολίτες ήταν μετριοπαθείς θανατώνονταν από την μια ή την άλλη παράταξη, είτε επειδή είχαν αρνηθή να πάρουν μέρος στον αγώνα είτε επειδή η ιδέα και μόνο ότι θα μπορούσαν να επιζήσουν προκαλούσε εναντίον τους τον φθόνο.

Σχόλιο [Tr17]: χαιρεκακία

Σχόλιο [Tr18]: εξαπάτηση

Σχόλιο [Tr19]: ύπουλα, πιασώπια χτυπήματα

Σχόλιο [Tr20]: δολιότητα

Σχόλιο [Tr21]: κακό = εξυπνάδα
καλό = κουταμάρα

Σχόλιο [Tr22]: φιλαρχία

Σχόλιο [Tr23]: πλεονεξία

Σχόλιο [Tr24]: φιλοδοξία

Σχόλιο [Tr25]: φατριασμός

Σχόλιο [Tr26]: προσποίηση κομματικών ταγών

Σχόλιο [Tr27]: συμφεροντολογία

Σχόλιο [Tr28]: εκδικητικότητα

Σχόλιο [Tr29]: «άνομη δικαιοσύνη» = αδικία

Σχόλιο [Tr30]: πραξικοπηματική λήψη εξουσίας

Σχόλιο [Tr31]: μνησκακία

Σχόλιο [Tr32]: έλλειψη ηθικών φραγμών, ανηθικότητα

Σχόλιο [Tr33]: κρυψίνια

Σχόλιο [Tr34]: υποκρισία

Σχόλιο [Tr35]: θανάτωση μετριοπαθών

Σχόλιο [Tr36]: φθόνος

Η ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, Βιβλίο 3. Κεφάλαιο 83

[1] Έτσι οι εμφύλιοι σπαραγμοί έγιναν αιτία ν' απλωθή σ' όλο τον ελληνικό κόσμο κάθε μορφή κακίας και το ήθος, που είναι το κύριο γνώρισμα της ευγενικής ψυχής, κατάντησε να είναι καταγέλαστο κ' εξαφανίστηκε. [2] Ο ανταγωνισμός δημιούργησε απόλυτη δυσπιστία και δεν υπήρχε τρόπος που να μπορή να την διαλύση, ούτε εγγυήσεις ούτε όρκoi φοβεροί. Όλοι, όταν επικρατούσαν, ξέροντας ότι δεν υπήρχε ελπίδα να κρατηθούν μόνιμα στην εξουσία, προτιμούσαν, αντί να δώσουν πίστη στους αντιπάλους τους, να πάρουν τα μέτρα τους για να μην πάθουν οι ίδιοι. [3] Τις περισσότερες φορές επικρατούσαν οι διανοητικά κατώτεροι. Φοβόνταν την δική τους ανεπάρκεια και την ικανότητα των αντιπάλων τους κ' έτσι, για να μην νικηθούν στην συζήτηση και για να μην πέσουν θύματα των όσων οι άλλοι θα επινοούσαν, δεν είχαν κανένα δισταγμό να προχωρήσουν σε βίαιες πράξεις. [4] Όσοι, πάλι, περιφρονούσαν τους αντιπάλους τους, νόμιζαν ότι μπορούσαν σύγκαιρα να καταλάβουν τα σχέδιά τους. Θεωρούσαν ότι δεν ήταν ανάγκη να μεταχειριστούν βία για τα όσα μπορούσαν, καθώς νόμιζαν, να πετύχουν με τις ραδιουργίες τους. Έτσι, τις περισσότερες φορές, δεν φυλάγονταν και οι αντίπαλοί τους τους αφάνιζαν.

Σχόλιο [Tr37]:
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΕΜΦΥΛΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

Σχόλιο [Tr38]: κακία

Σχόλιο [Tr39]: ανηθικότητα

Σχόλιο [Tr40]: ανταγωνισμός

Σχόλιο [Tr41]: δυσπιστία

Σχόλιο [Tr42]: αδυναμία εγγυήσεων

Σχόλιο [Tr43]: αναξιοπιστία όρκων

Σχόλιο [Tr44]: έλλειψη εμπιστοσύνης

Σχόλιο [Tr45]:
προφυλάξεις λόγω καχυποψίας

Σχόλιο [Tr46]:
αναξιοκρατία, υπερίσχυση ανοησίας

Σχόλιο [Tr47]:
φόβος λόγω ανεπάρκειας

Σχόλιο [Tr48]: μηχανορραφίες

Σχόλιο [Tr49]: βιαιότητες

Σχόλιο [Tr50]:
περιφρόνηση αντιπάλων

Σχόλιο [Tr51]:
υπερεκτίμηση δυνατοτήτων

Σχόλιο [Tr52]: ραδιουργίες

Σχόλιο [Tr53]: ήττα, αφανισμός